

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2023-27(3)-17

УДК: 614.78/.79:711.3/.4 (477)

ГІГІЕНА ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБУДОВИ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ: НАУКОВІ ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ (ДО 30-РІЧЧЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ, 90-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ЛАБОРАТОРІЇ ГІГІЄНИ ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБУДОВИ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ ДУ "ІГЗ НАМНУ")

Махнюк В. М.¹, Петриченко О. О.², Могильний С. М.¹, Чорна В. В.³, Махнюк В. В.⁴, Павленко Н. П.¹, Мельниченко С. О.¹, Пелех Л. В.¹, Скочко В. П.¹

¹ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва" НАМН України (вул. Попудренка, 50, м. Київ, Україна, 02094)

²Національна академія медичних наук України (вул. Герцена 12, м. Київ, Україна, 04050)

³Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова, (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

⁴Інститут соціальної філософії та управління Державного податкового університету (вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Україна)

Відповідальний за листування:
e-mail: valentina.chorna65@gmail.com

Статтю отримано 07 червня 2023 р.; прийнято до друку 10 липня 2023 р.

Анотація. Національна академія медичних наук України за свою тридцятирічну історію зробила без перебільшення грандіозний внесок у галузі теоретичної, клінічної та профілактичної медицини як в Україні, так і за її межами, який докорінно змінив якість людської життєдіяльності у всіх сферах. НАМН України сьогодні має потужний творчий потенціал, високий авторитет в Україні та за кордоном. Лабораторія гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ" стоїть на варті громадського здоров'я впродовж 90 років і розбудовує профілактичну медицину за напрямом - гігієна планування та забудова населених місць. Це єдина лабораторія такого профілю як в системі Національної академії медичних наук України, так і в системі охорони здоров'я України. Метою дослідження є розкриття становлення й розвиток наукових досліджень лабораторії гігієни планування та забудови населених місць, а також висвітлення наукових здобутків для відзначення 90-річного ювілею однойменної лабораторії та 30-річчя НАМН України. У роботі використані аналітичний метод (вивчення результатів діяльності лабораторії гігієни планування та забудови населених місць), метод гігієнічного обґрунтування відбудови населених пунктів. У статті висвітлена діяльність лабораторії гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ", яка спрямована на вирішення найбільш актуальних санітарно-гігієнічних проблем міського та сільського будівництва, регіонального планування та забудови територій і розвиток промисловості, охорони навколишнього середовища населених місць, а також питання забезпечення сприятливих умов життєдіяльності населення для збереження, зміцнення його здоров'я. Діяльність лабораторії гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ", за часи перебування інституту в складі НАМН України, у славі 90-річний ювілей, її наукові здобутки, які знайшли відображення в санітарному та містобудівному законодавстві та впроваджені в систему громадського здоров'я України, органів Держпродспоживслужби, підрозділів Мінрегіону, мають особливе значення для подальшого стабільного розвитку вітчизняного виробництва незалежної України та збереження громадського здоров'я, доповнюють гігієнічну науку і практику новими знаннями, підсилюють престиж НАМН України у її 30-річчя від дня створення.

Ключові слова: 30-річчя НАМН України, 90-річний ювілей лабораторії, наукові здобутки, перспективи діяльності.

Вступ

Національна академія медичних наук України за свою тридцятирічну історію зробила без перебільшення грандіозний внесок у галузі теоретичної, клінічної і профілактичної медицини як в Україні, так і за її межами, які докорінно змінили якість людської життєдіяльності у всіх сферах. Сьогодні медична наука є не лише підґрунтям, а й запорукою реформування охорони здоров'я країни задля створення системи, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для українців на рівні розвинутих європейських держав [7]. НАМН України сьогодні має потужний творчий потенціал, високий авторитет в Україні й за кордоном та активно розвиває медичну науку й охорону здоров'я нашої держави [4].

Державна установа "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України" (далі - ДУ "ІГЗ НАМНУ"), яка входить до складу НАМН України поряд з іншими науковими установами,

розбудовує профілактичну медицину і стоїть на варті громадського здоров'я впродовж 90 років [6].

Лабораторія гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ" є єдиною лабораторією такого профілю як в системі Національної академії медичних наук України, так і в системі охорони здоров'я України.

Наукова діяльність лабораторії за напрямом "гігієна планування та забудови населених місць" є одним із основних та актуальних напрямів діяльності інституту [1].

Як і в далекі післявоєнні роки відбудови з 1945 до 1960 рр., сьогодні, в умовах воєнного стану, потребують вивчення проблеми комплексного відновлення населених пунктів (територій), які постраждали в результаті бойових дій в умовах широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, з урахуванням еколого-гігієнічного обґрунтування, нових підходів у містобудуванні та європейського досвіду [2].

Генезис наукових досліджень, присвячених гігієні планування та благоустрою населених місць, гігієні помешкання в Україні, має початок у 1883 році, а наукові дослідження з гігієни планування та забудови населених місць на державному рівні - у 1931 році, одночасно із заснуванням лабораторії гігієни планування населених місць в новоствореному Українському інституті комунальної гігієни (нині ДУ "ІГЗ НАМНУ") [1, 2].

Метою дослідження є розкриття становлення й розвитку наукових досліджень лабораторії гігієни планування та забудови населених місць, а також висвітлення наукових здобутків для відзначення 90-річного ювілею однойменної лабораторії та 30-річчя НАМН України.

Цю статтю присвячено трудовим будням і невтомній праці кваліфікованих фахівців, які віддані своїй справі - профілактичній медицині.

Матеріали та методи

У роботі використані такі методи дослідження: аналітичний (вивчення результатів діяльності лабораторії гігієни планування та забудови населених місць); гігієнічного обґрунтування рекомендацій щодо розробки перспективних наукових напрямів діяльності.

Результати. Обговорення

Розвиток гігієни планування населених місць на державному рівні в Україні як наукового напрямку профілактичної медицини розпочався зі створення у 1931 році Українського інституту комунальної гігієни з базовим опорним науковим підрозділом в його структурі з перших днів його існування - відділом гігієни планування населених місць, який на початку очолював сам Олександр Микитович Марзєєв, академік АМН СРСР. Слід згадати завідувачів лабораторії: д.мед.н., проф. В.І. Пальгова, д.мед.н., проф. Є.С. Лахно, д.мед.н. В.В. Булгакова, д.м.н. І.С. Кіреєву, д.мед.н. проф. В.М. Махнюк та наукових співробітників, к.мед.н. Б.Ю. Селезньова, К.Д. Фещенко, В.В. Шкуро, к.біол.н. С.М. Могильного, Н.П. Павленко, А.В. Чайки й інших науковців минулих років і сьогодення, які присвятили всі свої трудові будні та самовіддану працю гігієні планування та забудові населених місць.

Діяльність лабораторії впродовж всього періоду її існування було спрямовано на вирішення найбільш актуальних санітарно-гігієнічних проблем міського і сільського будівництва, благоустрою населених пунктів, регіонального планування територій та розвитку промисловості й курортно-рекреаційної галузі, охорони навколишнього середовища населених місць.

З 2000 року ДУ "ІГЗ НАМУ" підпорядкована Національній академії медичних наук України, а це ще більше посилює відповідальність за роботу лабораторії.

Прискорений розвиток нових високотехнологічних галузей і створення нових прогресивних інноваційних об'єктів, децентралізація влади, новітнє містобудівне та санітарне законодавство, а також євроінтеграція Украї-

Рис. 1. Колектив лабораторії гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ", 2023 рік.

ни стали підставою для досліджень сучасних містобудівних процесів як в Україні, так і за кордоном.

У лабораторії розробляють гігієнічні рекомендації до планування і забудови територій задля створення безпечних умов життєдіяльності людини й збереження громадського здоров'я, удосконалюють методологію комплексного дослідження гігієнічного оцінювання містобудівної документації, впроваджують ризиковий та пооб'єктно-параметричний методи у містобудуванні, розробляють санітарно-епідеміологічну складову до ДБНів України.

Лабораторія продовжує засновану О.М. Марзєєвим традицію тісної наукової співпраці з базовими проектними інститутами Мінрегіону: ДП УДНДІПМ "Діпромисто" імені Ю.М. Білоконя, ПАТ "КИЇВЗНДІЕП", ДП "УКРНДП-ЦИВІЛЬБУД", ДП НДІБК, ДП "УКРДІПРОМЕЗ"; з гігієнічними, будівельними та екологічними кафедрами ЗВО: НУОЗ України імені П.Л. Шупика, ВНМУ імені М.І. Пирогова, ПВНЗ "Київський медичний університет", ДЕА ПОУ, НАУ; з лікувальними закладами та установами: ГУ Держпродспоживслужби в Київській області, Центральна поліклініка МВС, КМКЛ, КО "Одеська обласна клінічна лікарня".

За останні роки лабораторією виконані комплексні науково-дослідні роботи за темами: "Удосконалення санітарно-гігієнічних підходів до проведення запобіжного державного санітарно-епідеміологічного нагляду за об'єктами містобудування", "Гігієнічна оцінка планувальних рішень міст з різною містоутворюючою базою за станом забруднення навколишнього середовища та ризиком для здоров'я населення".

У 2017-2019 рр. НДР "Обґрунтування гігієнічних принципів планування і забудови населених місць з урахуванням міжнародного досвіду для забезпечення збереження здоров'я населення України" за результатами конкурсу НАМН України відзначена Дипломом Президії НАМН України як краща НДР року.

За звітний період в лабораторії виконані дисертаційні роботи: н.с. Махнюк В.М. "Гігієнічна оцінка умов і орган-

ізації навчання дітей в міських та сільських загальноосвітніх навчальних закладах в період реформування освіти України"; к.мед.н. Махнюк В.М. "Наукове обґрунтування нових гігієнічних підходів до сучасного містобудування в Україні"; н.с. Шукуро В.В. "Удосконалення санітарної класифікації підприємств малої потужності за ступенем їх впливу на навколишнє середовище та умови проживання населення"; н.с. Могильного С.М. "Обґрунтування гігієнічних критеріїв та принципів розміщення автомобільних заправних станцій на сельбищних територіях в сучасних умовах"; н.с. Павленко Н.П. "Гігієнічна оцінка впливу архітектурно-планувальних рішень закладів загальної середньої освіти на умови життєдіяльності учнів молодшого шкільного віку"; н.с. Чайки Г.В. "Гігієнічна оцінка умов розміщення та експлуатації закладів охорони здоров'я, вбудованих у житлові будинки".

У зв'язку з новими реаліями - наслідками повномасштабної війни, коли кожна п'ята людина в Україні матиме важкі психічні травми, і кожна десята відчує тривогу, депресію, психосоматичні розлади середнього та важкого ступеню, які можуть тривати від 7 до 10 років, коли понад 7,7 млн внутрішньо переміщених осіб потребують умов для отримання психологічної допомоги, а 3-4 млн українців потребують стаціонарних умов для психіатричної допомоги, у лабораторії виконують наукові дослідження в межах дисертаційних робіт:

- *докторської* дисертації доц. кафедри медицини катастроф та військової медицини ВНМУ імені М.І. Пирогова, к.мед.н., доц. Чорної В.В. "Гігієнічна оцінка закладів охорони здоров'я до надання психологічної і психіатричної допомоги населенню в сучасних умовах";

- *кандидатської* дисертації аспіранта ДУ "ІГЗ НАМНУ" Скочко В.П. "Гігієнічна оцінка умов безпекового середовища стаціонарних закладів охорони здоров'я в умовах післявоєнного відновлення інфраструктури".

За результатами досліджень визначені санітарно-гігієнічні проблеми існуючого фонду психіатричних закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) і надана оцінка стану забезпеченості населення України психологічною та психіатричною допомогою в умовах воєнного стану. Проведено гігієнічну оцінку проєктних архітектурно-планувальних рішень наявних психіатричних ЗОЗ в умовах реформування медичної галузі та розроблено новий тип ЗОЗ європейського зразка з "цілющим архітектурно-планувальним середовищем" для лікування пацієнтів з психоневрологічною патологією. Розроблено алгоритм мультидисциплінарного та міжсекторального запровадження міжнародних і європейських стандартів у сфері створення безпечних та оптимальних умов для надання психологічної та психіатричної допомоги населенню в умовах реформування медичної, містобудівної галузей та воєнного стану, що знайшов відображення в розроблених авторами к.мед.н. доц. Чорною В.В. та д.мед.н., проф. Махнюк В.М проєкті Закону України "Про психологічну, психіатричну допомогу населенню України" та ДБН

В.2.2-10:2022 "Заклади охорони здоров'я".

На сьогодні в межах НДР "Гігієнічна оцінка містобудівної документації населених пунктів, які постраждали в результаті бойових дій, для створення умов безпечного проживання населення" фахівці лабораторії розробляють санітарно-гігієнічні вимоги до проєкту ДБН В.2.2-5:202X "Захисні споруди цивільного захисту з метою забезпечення захисту населення від зброї масового ураження при новому будівництві та реконструкції об'єктів суб'єктів господарювання".

У лабораторії спільно з фахівцями інших підрозділів Інституту розроблені та прийняті ДСанПіН 2.3.177-2012 "Гігієнічні вимоги до розміщення, облаштування, обладнання та експлуатації перинатальних центрів", ДСанПіН №259-2013 "Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу", Зміна №362 до ДСП №173-96, Зміна №653 до ДСП №173-96, Зміна №952 до ДСП №173-96 та наказ МОЗ України № 187 від 03.03.2010 р. "Про затвердження Положення про експертну комісію з питань встановлення та зміни розмірів санітарно-захисних зон при Головному державному санітарному лікарі України".

Спільно з фахівцями базових Інститутів Мінрегіону розроблено 11 Державних будівельних норм України, зокрема ДБН В.2.2-10:2022 Заклади охорони здоров'я, ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій, ДБН В.2.2-15:2019 Житлові будинки, ДБН В.2.2-9:2018 Громадські будинки та споруди, ДБН В.2.2-3:2018 Заклади освіти, ДБН В.2.2-4:2018 Заклади дошкільної освіти, ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд тощо.

Фахівцями та здобувачами лабораторії розроблені: Методичні рекомендації з проєктування закладів загальної середньої освіти (Протокол ВР № 3 від 14 грудня 2017 р.); Методичні рекомендації "Особливості мотиваційної діяльності медичних працівників охорони здоров'я, шляхи оптимізації" (Протокол ВР № 7 від 30 грудня 2021 р.). За цей період розроблено та видано 12 інформаційних листів про нововведення у сфері охорони здоров'я, отримано 67 актів впровадження.

За досліджуваний період фахівцями лабораторії обґрунтовані та внесені проєкти змін до чинних Законів України: "Про Генеральну схему планування території України"; "Про курорти"; "Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу"; "Про внесення змін до Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"; "Про регулювання містобудівної діяльності"; "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері регулювання містобудівної діяльності"; "Про архітектурну діяльність"; "Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду"; "Про затвердження Загальнодержавної програми "Здоров'я

2020: український вимір"; "Про систему громадського здоров'я".

Результати науково-гігієнічного супроводу запровадження інновацій в освіті, які напрацьовані в лабораторії, були враховані при розробці та прийнятті постанови ВР України "Про рекомендації парламентських слухань на тему "Запровадження 12-річної загальної середньої освіти в Україні: проблеми та шляхи їх подолання".

Була розроблена нова класифікація об'єктів суб'єктів господарювання, критеріїв, за якими оцінюють ступінь ризику від провадження господарської діяльності для санепідблагополуччя населення, та надано як проєкт змін до постанови КМ України № 1405 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності для санітарного та епідемічного благополуччя населення, та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)" (у редакції постанови КМ України № 869).

За останні п'ять років фахівцями лабораторії підготовлено та опубліковано 117 наукових публікацій, з них 51 наукова праця у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, серед яких 10 статей у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus або Web of Science.

За цей період підготовлено та видано 9 монографій (зокрема й у співавторстві в колективних монографіях).

Монографія "Гігієна планування та забудови населених місць на варті громадського здоров'я (до 85-річного ювілею ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ)" (автори: Сердюк А.М., Полька Н.С. Махнюк В.М., Савіна Р.В., Могильний С.М.) отримала диплом Лауреата I премії конкурсу "Краще видання року" Національної академії наук вищої освіти України (протокол від 17.10.2019 р. № 1).

Монографія "Нові гігієнічні підходи до сучасного містобудування в Україні" (автори: В.М. Махнюк, Є.А. Сердюк, В.В. Чорна, С.С. Гаркавий, В.Е. Лаптев) за оцінкою академіка НАМН України Яворовського О.П. є особливо важливим виданням та свідченням значущості проблеми сучасної профілактичної медицини, про майбутнє якої стверджували наші науковці-корифеї Пирогов М.І. та Марзєєв О.М. Трансформаційні соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, а саме: перехід до ринкової економіки, встановлення вартості землі, реструктуризація виробництва та відхід від планової системи ведення господарства; реформування містобудівної галузі в Україні з метою створення сприятливих умов для розвитку будівельної галузі шляхом спрощення дозвільних та погоджувальних процедур; реформування центральних органів виконавчої влади, створення територіальних громад, стали підставою для обґрунтування нових гігієнічних підходів до сучасного містобудування. Авторами книги запропоновані нові ризиковий та пооб'єктно-розрахунковий (параметричний)

гігієнічні підходи при плануванні та будівництві нових об'єктів містобудування, що повністю кореспондуються з новітнім Законом України "Про будівельні норми" (із змінами) в частині удосконалення нормування в будівництві. Зазначена книга корисна в повсякденній роботі не лише спеціалістів системи громадського здоров'я МОЗ, Держпродспоживслужби, а й для навчання студентів медичних та будівельних закладів вищої освіти, а також для фахівців проєктних, експертних організацій Мінрегіону та органів місцевого самоврядування і територіальних громад [8].

У статті - рецензії "Видання, що закладає підвалини містобудування, спрямованого у майбутнє" на монографію "Нові гігієнічні підходи до сучасного містобудування в Україні" завідувача кафедри загальної гігієни та екології ВНМУ імені М.І. Пирогова, д.мед.н., проф. Сергеті І.В., зазначене видання назване унікальним та багатовекторним - розглядає питання щодо планування та забудови територій населених місць з різним профілюючим господарським розвитком (промисловий розвиток, розвиток легкої промисловості, туризм та рекреаційний розвиток), а також розвиток високотехнологічних екологізберігальних об'єктів промислової території, інноваційного проєктування житлової та громадської забудови; міждисциплінарним - охоплює гігієнічну науку, практичну медико-профілактичну справу, екологічну, архітектурно-просторову, інженерно-будівельну, дизайнську сфери, публічне адміністрування та менеджмент, а також нормо- та законотворення; системність - системний аналіз сучасних реалій та розробка комплексних підходів до вирішення наявних проблем; профілактична спрямованість - усі висновки і рекомендації розглянуто через призму медицини попереджувальної, запобіжної [5].

Фахівцями лабораторії підготовлена та видана *перша в Інституті англійською мовою монографія* Makhniuk V.M., Hopperia V.G., Polka O.O., Pavlenko N.P., Ocheretyana G.V. "Hygiene and ecology in state regulation of urban planning" edited by the corresponding member of NAMS of Ukraine N.S.Polka (К.: МЕС "Medinform", 2020. 131 p.) для популяризації та поширення наукових напрацювань і розробок у сфері гігієни планування та забудови населених місць на українському, європейському та світовому обширах [3].

За результатами наукової санітарно-епідеміологічної оцінки 57 генпланів міст науково обґрунтовано методичні підходи до проведення комплексної гігієнічної оцінки генеральних планів забудови території міст з багатогалузевим та профілюючим промисловим комплексом для прийняття управлінських рішень на місцях, їх впровадження для створення безпечних умов життєдіяльності людини. Фахівцями лабораторії розроблено і затверджено 527 гігієнічних нормативів розмірів санітарно-захисних зон для низки нових підприємств, що важливо в гігієнічному аспекті та містобудівному - оптимізація виробничої території населених місць.

Наукові здобутки лабораторії гігієни планування населених місць знайшли своє відображення в санітарно-му та містобудівному законодавствах і впроваджені в систему громадського здоров'я, роботу центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ, територіальних органів Держпродспоживслужби, структурних підрозділів Мінрегіону, що має особливе значення для подальшого стабільного розвитку вітчизняного виробництва, промисловості незалежної України, становлення її як європейської країни.

Наукові здобутки та досягнення апробовано на 55 міжнародних наукових конференціях, зокрема на міжнародному двотижневому Медичному Форумі (на базі дитячого медичного центру "Sedars-SinaiMedicalCenter", м. Лос-Анджелес, Каліфорнія, США); міжнародному форумі "Інформаційні технології та суспільство" (м. Кемер, Туреччина); міжнародній конференції "Навколишнє середовище та здоров'я для Європейських міст: час змін" (м. Утрехт, Нідерланди); міжнародній науково-практичній конференції "Scientific progress: innovations, achievements and prospects" (м. Мюнхен, Німеччина); міжнародних науково-педагогічних конференціях "Effective teaching - large groups", Prime Partnerships in international Medical Education, Brighton and Sussex Medical School (м. Брайтон, Велика Британія), "The concept of modern pharmacy and medicine in Ukraine and EU countries" (м. Влоцлавек, Республіка Польща), "Europin development trends in the practical training of health care personnel and implementation of global educational standards" (Czestochowa, Republic of Poland) тощо.

Фахівці лабораторії здійснюють потужну громадську діяльність, а саме - участь у роботі різних державних комісій та державних робочих груп: Комісія з питань відхилень у ДБН Секції з питань будівництва та архітектури НТР Мінрегіону; Технічний комітет стандартизації ТК 82 "Охорона довкілля" Міндовкілля; Технічний комітет стандартизації ТК 316 "ЦИВІЛЬПРОЄКТ" Мінрегіону; Робоча група з питань розроблення державних будівельних норм щодо проектування та будівництва будинків і споруд закладів охорони здоров'я НТР Мінрегіону (наказ № 135 від 29.07.2022 р.); Робочі групи з питань розроблення державних будівельних норм у частині забезпечення захисту населення від зброї масового ураження при новому будівництві та реконструкції НТР Мінрегіону (накази № 224 від 24.11.2022 р. та № 73 від 16.05.2022 р.).

Продовжують роботу д.мед.н., проф. Махнюк В.М як заступник Голови та к. біол. н. Могильний С.М. як секретар Експертної комісії для проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи в особливо складних випадках щодо встановлення та зміни розмірів санітарно-захисних зон (розпорядження Головного державного санітарного лікаря України від 17.09.2021 р. № 30).

References

[1] Makhniuk, V. M., Mohylnyi, S. M., Pavlenko N. P., Chaika, A. V., Melnychenko, S.O., & Pelech, L.V. (2021). Гігієна планування та забудови населених місць на варті громадського

Фахівці лабораторії взяли участь у діяльності робочих комісій територіальних міських громад Києва та Львова і Стадницької селищної громади Київської області щодо запозичення європейських еколого-гігієнічних вимог до розміщення (проектування) сучасних об'єктів птахівництва шляхом санітарно-гігієнічного обстеження: 6 індичих птахофабрик у 6 населених пунктах адміністративного округу Баден-Вюртемберга (Німеччина), заводу FarmFood з переробки відходів тваринництва в м. Логстор (Данія), заводу з переробки люмінесцентних ламп в м. Піла (Республіка Польща) та дитячого медичного центру в м. Лос-Анджелес (США, штат Каліфорнія).

За звітний період фахівцями лабораторії розглянуто депутатських запитів і звернень - 19; адвокатських запитів - 11; запитів прокуратури і поліції - 23 та виконано доручень НАМН України - 23, МОЗ - 32, Держпродспоживслужби - 35, надано гігієнічні рекомендації щодо планування та забудови території населених місць для прийняття адміністративно-управлінських рішень органами виконавчої влади і територіальними громадами - 169 звернень.

Фахівці лабораторії за високий професіоналізм і віддану працю неодноразово були нагороджені Почесними грамотами ВР України, КМ України, МОЗ України, Президією НАМН України.

Висновки та перспективи подальших розробок

Діяльність лабораторії гігієни планування та забудови населених місць ДУ "ІГЗ НАМНУ" у її славний 90-річний ювілей, її наукові здобутки, які знайшли відображення в санітарному та містобудівному законодавствах і впроваджені в систему громадського здоров'я України, органів Держпродспоживслужби, підрозділів Мінрегіону, мають особливе значення для подальшого стабільного розвитку вітчизняного виробництва незалежної України та збереження громадського здоров'я, доповнюють гігієнічну науку і практику новими знаннями, підсилюють престиж НАМН України у її 30-річчя від дня створення.

Вважаємо, що й надалі основними напрямками діяльності лабораторії в умовах сьогодення на рівні країни є: 1) науковий супровід розробки нової законодавчої бази та нормативних документів; 2) визначення негативних наслідків планування та забудови населених пунктів для здоров'я населення та умов його проживання і відпочинку; 3) обґрунтування сучасної методології гігієнічної оцінки проектних рішень планування та забудови території різного таксономічного рівня; 4) гігієнічна оцінка нових форм забудови при детальному плануванні території міст в умовах інтенсивних процесів урбанізації та відбудови населених місць у воєнний та післявоєнний періоди.

здоров'я (до 90-річного ювілею лабораторії ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ") [Hygiene of the planning and development of populated areas in the

- care of public health (to the 90th anniversary of the laboratory of the State University "Institute of Public Health named after O.M. Marzeev of the National Academy of Sciences of the Russian Academy of Sciences"). *Гігієна населених місць - Hygiene of planning and building of settlements*, 71, 10-24. <https://doi.org/10.32402/hygiene2021.71.010>
- [2] Makhniuk, V. M., Serdiuk, Ye. A., Chorna, V. V., Garkavii, S. S., & Laptev, V. E. (2021). *Нові гігієнічні підходи до сучасного містобудування в Україні [New hygienic approaches to modern urban planning in Ukraine]*. К.: Вид-во МБЦ "Медінформ" - К.: Medinform publishing house. ISBN: 978-966-409-235-4
- [3] Makhniuk, V. M., Hopperia, V. G., Polka, O. O., Pavlenko, N. P., & Ocheretyana, G. V. (2020). *Hygiene and ecology in state regulation of urban planning*. К.: MEC "Medinform".
- [4] NAMS of Ukraine. (2012). *Науковці України - еліта держави [Scientists of Ukraine are the elite of the state]*. Науково-інформаційне видання ТОВ "Видавництво логос України" - Scientific and information publication of Logos Publishing House of Ukraine LLC, VI, 38-41. ISBN: 978-966-2457-03-2
- [5] Sergeta, I. V. (2021). Видання, що закладає підвалини містобудування, спрямованого у майбутнє [The publication that lays the foundation for future - oriented urban planning]. *Довкілля та здоров'я - Environment & Health*, 3(100). 78-79. URL: <http://www.dovkil-zdorov.kiev.ua/env/100-0078.pdf>
- [6] Serdiuk, A. M., Polka, N. S., Makhniuk, V. M., Chaika, A. V., Melnychenko, S.O., & Pelech, L.V. (2017). *Гігієна планування та забудови населених місць на варті громадського здоров'я (до 85-річного ювілею ДУ "Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ" [Hygienic planning and development of populated areas in the care of public health (to the 85th anniversary of the State University "Institute of Public Health named after O.M. Marzeev of the National Academy of Sciences of the Russian Academy of Sciences")]*. К.: МБЦ "Медінформ" - К.: MVTs "Medinform".
- [7] Tsimbaluk, V. I. (2017). Про поточний стан справ з розвитком наукових досліджень в системі Національної академії медичних наук України [About the current state of affairs with the development of scientific research in the system of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine]. *Вісник НАН України - Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 5, 39-41. URL: <http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn%202017/5/11.Tsimbaluk.pdf>
- [8] Yavorovskyi, O. P. (2021). Рецензія на монографію "Нові гігієнічні підходи до сучасного містобудування в Україні" [Review of the monograph "New hygienic approaches to modern urban planning in Ukraine"]. *Довкілля та здоров'я - Environment & Health*, 3(100). 76-77. URL: <http://www.dovkil-zdorov.kiev.ua/env/100-0076.pdf>

HYGIENE OF PLANNING AND BUILDING OF SETTLEMENTS: SIGNIFICANT ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS (ON THE OCCASION OF THE 30TH ANNIVERSARY OF THE NATIONAL ACADEMY OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE AND THE 90TH ANNIVERSARY OF THE LABORATORY OF HYGIENE OF PLANNING AND DEVELOPMENT OF SETTLEMENTS OF THE SI "IPH NAMNU")

Makhniuk V. M., Petrychenko O. O., Mohylnyi S. M., Chorna V. V., Makhniuk V. V., Pavlenko N. P., Melnychenko S. O., Peleh L. V., Skochko V. P.

Annotation. The National Academy of Medical Sciences of Ukraine over its thirty-year history has made, without exaggeration, a tremendous contribution to the field of theoretical, clinical and preventive medicine both in Ukraine and abroad, which fundamentally changed the quality of human life in all spheres. The NAMS of Ukraine today has a powerful creative potential, a high reputation in Ukraine and abroad. The Laboratory of Hygiene of Planning and Development of Settlements of the SI "IPH NAMSU" has been developing preventive medicine and standing guard over public health for 90 years and strengthening the prestige of the NAMS of Ukraine in this field. This is the only laboratory of this profile both in the system of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine and in the healthcare system of Ukraine. The purpose of the study is to reveal the formation and development of scientific research of the Laboratory of Hygiene Planning and Development of Settlements and to highlight scientific achievements to mark the 90th anniversary of the laboratory of the same name and the 30th anniversary of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine. Research methods: the analytical method is used in the work (studying the results of the laboratory of hygiene planning and development of settlements); the method of hygienic substantiation of the reconstruction of settlements. Results: the article highlights the activities of the hygiene laboratory of planning and construction of settlements of the State University "IHZ NAMNU", which is aimed at solving the most urgent sanitary and hygienic problems of urban and rural construction, regional planning and development of territories and industrial development, environmental protection of settlements, as well as issues ensuring favorable living conditions for the population to preserve and strengthen their health. So, the activities of the Laboratory of Hygiene of planning and construction of settlements of the State University "IGZ NAMNU" on its glorious 90th anniversary, its scientific achievements, which were reflected in sanitary and urban planning legislation and implemented in the public health system of Ukraine, bodies of the State Production and Consumer Service, divisions of the Ministry of Regions, have of particular importance for the further stable development of domestic production of independent Ukraine and the preservation of public health, and strengthens the prestige of the NAMS of Ukraine on its 30th anniversary from the day of its establishment.

Keywords: 30th anniversary of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine, 90th anniversary of the laboratory, scientific achievements, prospects of activity.